

Thema-avond: samen opvoeden

Donderdag 6 februari 2020 - LocHal Tilburg

Hoe kunnen we als samenleving ouders optimaal voorbereiden op en ondersteunen bij de opvoeding van kinderen? Op initiatief van raadslid Liesje Carlier gingen we daarover met zo'n zestig geïnteresseerde professionals en ouders in gesprek.

Opening door gespreksleider Martin de Wolf

Enkele Tilburgse feiten:

- 66% van de Tilburgse kinderen (onder 4 jaar) gaat naar de kinderopvang (2017)
- 36% van de Tilburgse ouders ervaart problemen bij de opvoeding (0-11 jaar)
- 29% ervaart veel stress bij de opvoeding (0-11 jaar)
- 9% geeft aan behoefte te hebben aan opvoedondersteuning
- 14% heeft hulp gezocht bij een professional / instantie
- 18% heeft hulp gezocht bij familie/vrienden/kennissen
- 1 op de 10 kinderen groeit op in een gezin dat moeite heeft om rond te komen
- 30% sport niet buiten school (hoog t.o.v. regio 22%)
- Overgewicht bij kinderen neemt toe
- 39% vindt dat gemeente voldoende ondersteuning biedt
- 51,3% van de inwoners komt oorspronkelijk uit Tilburg

De meeste cijfers komen uit de Brabantscan van GGD Hart voor Brabant:

<https://brabantscan.nl/dashboard/jeugd--0-18-jaar-/opvoeding/>

Andere komen uit beleidsstukken zoals het Tilburgse burgeronderzoek 2018.

Gesprek met raadslid Liesje Carlier (ook mama en student pedagogiek :))

Liesje licht toe waarom ze het belangrijk vindt om het vandaag met de aanwezigen te hebben over 'Samen opvoeden':

- In 2019 lanceerde minister Hugo de Jonge het landelijke programma 'Kansrijke start'. Niet toevallig in Tilburg, waar het barst van de mooie, innovatieve projecten waarin we streven naar een goede start voor elk kind. Diverse partners in de stad werken daarin samen. Deze initiatieven zijn vaak gericht op vroegsignalering. Dan is er dus eigenlijk al iets aan de hand. De jeugdwet beoogt een beter opvoedkundig klimaat: ontzorgen en normaliseren door het *opvoedkundig klimaat te versterken in gezinnen, wijken, scholen en kinderopvang*. Liesje hoort vaker dat we in de praktijk nog onvoldoende toekomen aan die preventieve slag.
- Opvoeden is een ontzettend leuke, maar ook een moeilijke klus. Jonge ouders voelen zich vaak onzeker of eenzaam. Niemand leert je hoe dat moet, een kind grootbrengen. Al helemaal niet als je geen netwerk in de buurt hebt, of een netwerk zonder tijd, of zonder kinderen. *36% van de Tilburgse ouders ervaart wel eens problemen bij het opvoeden, blijkt uit de GGD Brabantscan. 29% ervaart bovengemiddelde stress bij de opvoeding.*

Iedereen wil het beste voor z'n kind en iedereen ervaart daar uitdagingen bij. Waarom allemaal in je eentje ploeteren? Daar zou best *een collectiever antwoord* op kunnen geboden worden. Uit onderzoeken blijkt dat kinderen die *opgroeien in een sterk sociaal netwerk in allerlei opzichten beter af zijn*. Hun algemene ontwikkeling verloopt beter.

- Het aanbod van laagdrempelige opvoedondersteuning is de afgelopen decennia sterk veranderd. Dat heeft te maken met veranderende behoeften in de samenleving, maar ook met (politieke) keuzes. Van de verplichte opvoedcursus naar een wat reactiever, vraaggerichter consultatiebureau. Maar ouders geven aan dat ze niet altijd precies weten wat hun vraag is en het kan ook best een drempel zijn om hulp te vragen. Is er genoeg tijd om je zorgen echt kwijt te kunnen als de contactmomenten minder en korter zijn geworden? Een verplichte opvoedcursus is wellicht te betuttelend in deze tijd. *Maar is er niets tussenin?* Er is wel aanbod in Tilburg, maar is het genoeg? En voelen ouders zich er voldoende door aangesproken? In de praktijk blijkt dat het bestaande aanbod vaak onvoldoende bekend is, zowel bij ouders als professionals.

Dat brengt ons tot de vraag... **Hoe kunnen we als samenleving ouders optimaal voorbereiden op en ondersteunen bij de opvoeding van kinderen?**

Panelgesprek

Panelleden:

- Gaby Rog - coördinator R-Newt Kids, kinderwerk van ContourdeTwern
- Nanda Bischoff - gedragswetenschapper bij Sterk Huis
- Astrid van de Griendt - bij GGD projectleider Kansrijke Start in Groenewoud, coördinator programma's Voorzorg en Stevig Ouderschap
- Klaartje Huijbers - jeugdverpleegkundige bij GGD

Helaas afwezig wegens ziekte: Marieleen Bouts - directeur jeugd bij GGZ Breburg. Van de ouders die in behandeling zijn bij de GGZ vindt 90% dat er tijdens hun behandeling onvoldoende oog was voor hun ouderrol. 35% van de ouders met psychische problemen, dragen die over op hun kinderen. GGZ wil graag die cirkel doorbreken en kan dat niet alleen.

Herkennen jullie wat Liesje schetst?

- Echt goed signaleren gaat pas werken als we het samen doen. Daar is nog winst te halen.
- Er gebeurt ontzettend veel. *Verbinding* is zeer belangrijk. Niet alleen tussen professionals, maar denk bijvoorbeeld ook aan de oma's en opa's.
- Het is belangrijk om aan te sluiten bij de *leefwereld* van ouders (en uiteraard bij die van het kind - wat in de praktijk niet vanzelfsprekend gebeurt).

Wat gaat goed?

- Vanuit de GGD bereiken we bijna alle ouders. Het *bereik is erg groot*. Verder leveren onze wijkscans ons nuttige informatie op over de behoeften per wijk.
- *Innovatie*: in Tilburg is er ruimte om dingen uit te proberen, meer dan elders.

- Smart Start is een mooi voorbeeld van die innovatie om behoeften per buurt in kaart te brengen én daarop te kunnen anticiperen. (Onderzoeksproject bij basisschool De Zuidwester samen met o.a. Tilburg University. *Nvdr*)
- ‘Elk kind een goede start en toekomst’ staat hoog op de agenda in Tilburg. Geef elk kind een stem, geef elke ouder een stem. Samen een *gezamenlijke taal* ontwikkelen, (zodat professionals om het gezin heen beter op de situatie kunnen inhaken.)
- Revolutionair voorbeeld in Tilburg-West met de community school Jeanne d’Arc. Daar staan de *belangen van ouder en kind voorop* i.p.v. organisatiebelangen. Dat is niet vanzelfsprekend.

Wat kan beter?

- Gebrek aan *aansluiting*. Er wordt nog te veel geredeneerd vanuit de theorie en de taal die gebruikt wordt, is niet altijd begrijpelijk voor ouders.
- We moeten nog een manier vinden om *geslaagde pilots structureel te borgen*.
- Liesje: Veel van wat ik hoor is buiten de deur. Hoe kunnen we ouders de tools geven om thuis het gevoel te hebben dat ze opgewassen zijn tegen de opvoedklus?
- GGD biedt allerlei manieren zoals webinars en de chat waar ouders met vragen terecht kunnen. Wat nog beter kan is *ontmoetingen organiseren*. Ouders willen elkaar graag ontmoeten. Voorbeelden als ‘centering parenting’ die in andere landen/steden al goed werken, zouden we hier verder moeten aanjagen.
- (*Nvdr: naar aanleiding van deze thema-avond werd Liesje via LinkedIn benaderd door Nieke Widdershoven, verloskundige bij Fam geboortezorg van ETZ: <https://samenweetjemeer.nl> “Bezig om Centering Pregnancy op te zetten bij Fam in Tilburg, waarna de GGD kan volgen met Centering Parenting. Sluit prachtig aan bij Samen Opvoeden!”*)

Mektouba Elbannouhi benoemt het goed lopend initiatief Meet & Play in Tilburg-West, waar ouders met hun kleintjes terecht kunnen om te spelen en te ontmoeten. Dit initiatief wordt uitgebreid.

Astrid van de Griendt denkt dat co-creatie werkt en dat dat goed en breed neergezet moet worden.

Nanda Bischoff benadrukt dat het belangrijk is om goed te kijken wat werkt en hoe we dat structureel kunnen inzetten. Maar we hebben ook nog te maken met een *taboe* bij ouders om hulp te vragen bij de opvoeding, zelfs als er hulp in de school aanwezig is.

Discussie met het panel en het publiek

Het publiek herkent het taboe wat Nanda benoemt.

- Gaby: En in sommige culturen is het taboe nog groter.
- Nanda: Taboe speelt in alle wijken, bijvoorbeeld juist ook in een wijk als de Blaak.
- Klaartje: Bij Ontmoet bij Ovide komen ook juist hoogopgeleide ouders bij elkaar. Voor mij als jeugdverpleegkundige maakt het niet uit wie voor me zit. Ik probeer goed te kijken naar de vraag achter de vraag.
- Nanda: Uitdaging voor het college: een *gezamenlijke visie* ontbreekt nog als het gaat om samenwerking voor alle soorten, kleine en grote, opvoedvragen .

- Gaby: Er zullen ook *keuzes* gemaakt moeten worden (*financiële uitdagingen*).

Carin Zandbergen zou aan het college de volgende tip willen geven: Zorg ervoor dat de lopende initiatieven goed gemonitord worden, zodat kan worden bepaald wat werkt. Ook ruimte om te (blijven) experimenteren is belangrijk. School zou bijvoorbeeld ook vóór de schoolse leeftijd voor ouders beschikbaar kunnen zijn.

Gon Mevis uit zijn zorgen over het feit dat er wijken zijn waar veel opvoeduitdagingen geclusterd zijn. Hoe gaan we initiatieven robuust en structureel inzetten?

Andere tips aan het college:

- Durf verschil te maken tussen verschillende wijken.
- Heb vertrouwen in de mensen die hiermee bezig zijn vanuit hun vakgebied. Geef wel sturing.

Arnoud van Leuven: Veilig Thuis is niet ter sprake gekomen vanavond. Vanuit onderwijs horen we vaak niet terug wat met een melding is gedaan.

Mama Janine: Sommige dingen zijn in Nederland best karig geregeld. In Duitsland is er bijvoorbeeld de mogelijkheid om een jaar, of zelfs 2 of 3 jaar ouderschapsverlof te nemen. Ouderschap is soms gewoon zwaar en dat wordt niet altijd benoemd. Vooral in die eerste jaren, met een eerste kind. De combinatie van weinig slaap, allerlei kleine en grote opvoedzorgen, een goede balans tussen werk en gezin vinden. Er is niet veel ruimte om het anders te doen. Ervaringen uitwisselen met andere ouders (met kinderen erbij) is erg waardevol.

Mooie initiatieven

Er waren vier initiatiefnemers aanwezig die elk op een geslaagde manier ontmoeting faciliteren. Plenair is dit slechts even aangestipt. In de brainstormgroepen is vaak wel nog wat dieper ingegaan op een initiatief. Hierbij toch een centrale opsomming. Zeker een bezoekje waard!

- *Speelwinkel in Goirle* - Lucia de Jong. In een leegstaand winkelpand biedt Lucia een rustige speelomgeving die de allerkleinsten stimuleert in hun ontwikkeling.
- *Ontmoet bij Ovide* - Klaartje Huijbers (GGD): zie ook uitzending van [Tilburg Spreekt](#) waarin Liesje dit initiatief bezoekt.
- *Meet & Play* bij community school Jeanne d'Arc - Mektouba Elbannouhi (R-Newt Kids)
- *Ouderkamer Voortgezet Onderwijs* - Joyce Wolfs (Cobbenhagenmavo). Elke maandagochtend kunnen ouders in het VerHalenHuis in Tilburg-Noord terecht om elkaar te ontmoeten. Diverse professionals geven er voorlichting over relevante thema's. Bij enkele basisscholen (zoals in de Dirigent) waren er al ouderkamers. Joyce zorgt voor een mooi vervolg voor ouders van middelbare scholieren.

Brainstorm

Onder begeleiding van gespreksleiders Martin de Wolf, Bas van Weegberg, Sanne Heijndijk en Arnoud Plantinga gingen de aanwezigen in vier groepen brainstormen over de centrale vraag:

Hoe kunnen we als samenleving ouders optimaal voorbereiden op en ondersteunen bij de opvoeding van kinderen?

En welke rol heeft de overheid/gemeente daarin?

Ter inspiratie werd de ecologische systeemtheorie van Urie Bronfenbrenner toegelicht.

Hieronder de uitkomsten van de vier groepen:

<p>Groepje Bas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taboe doorbreken - normaliseren - Voorlichtingscampagne? - Op de logische plekken waar je komt - Gat vanaf 2 jaar bij de GGD - Gewoon op pad en praten - Goed overzicht voor ouders → digitaal Maar ook voor professionals → over eigen grenzen heen stappen, integraler - Samenwerking faciliteren + experimenteerruimte - Nek uitsteken > bureaucratie > samenwerking afdelingen - “Soms moet je ondersteuning afdwingen” → bij zeer schrijnende gevallen - Stip op de horizon nodig - Patronen zoeken en doorbreken - Ouders ontmoeten → goede basisvoorzieningen (<i>informele aanpak kan ook goed werken</i>) - Gewoon doen - Vertraging door geneuzel bij gemeente - Vertrouwen 	<p>Groepje Martin:</p> <p>Creëer laagdrempelige speelruimtes (i.s.m. kinderopvang) waar ouders elkaar - in alle rust - kunnen ontmoeten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Waar de expert naartoe kan komen of al is - ‘Overall’: verdichten <p>Ouders willen hulp, maar krijgen zorg</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanuit heldere visie op interactie met ouders en kinderen handelen - Geef aandacht, tips: vragen van ouders normaliseren. ‘Mond-tot-mond’. <p>Is de basis op orde?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kunnen leerkrachten, jeugdverpleegkundigen e.a. Goed genoeg faciliteren / signaleren? → voldoende tijd <p>Zorg dat ouders elkaar ontmoeten / elkaar modelleren (<i>Toelichting: kunnen afkijken van elkaar, voorbeeldgedrag van/naar ouders</i>)</p> <p>Lange-termijn-beleid</p>
<p>Groepje Arnoud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ontmoeten om taboe te doorbreken → Gemeente: faciliteer dat! - Vraaggestuurd in ‘goede wijk’ - Geef initiatieven kans om te doorontwikkelen - Betrek ouders! (Meer tijd/geld nodig.) - GGD-consultatie op school 	<p>Groepje Sanne:</p> <p>Succesvoorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Persoonlijk contact → het vinden van de ouders (“in de supermarkt”) → vertrouwensband opbouwen / bereikbaarheid - Laagdrempelig

<p>→ verbinden door gemeente</p> <ul style="list-style-type: none"> - Niet alleen focussen op hulpvraag, er is geen goed antwoord. <i>(Toelichting: Ouders willen vaak uitwisselen, inspiratie opdoen.)</i> - Faciliteren / mogelijkheden: hoeft niet duur te zijn. - Focus op preventie, niet (alleen) op toegang - Maak onderscheid tussen wijken 	<ul style="list-style-type: none"> - Voor voorschools - Samenwerking - Beginnen bij de ouder → maar denk ook aan wat het betekent voor kinderen <p>Rol gemeente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dat wat goed loopt in stand houden (dat betekent ook keuzes maken) - Ondersteunen in het in kaart brengen / meten van resultaten - Pas op met te veel vragen van organisaties waarbij het water aan de lippen staat - Ontschotten / buiten de lijntjes gedogen <p>Let op: belang van de bredere context / aanpalende terreinen (denk aan de draagkracht van de wijk) → meer differentiatie</p>
--	---

Slot

Liesje bedankt iedereen voor het meedenken. Wat vooral is blijven plakken: *het belang van ontmoeting, laagdrempelig aanbod / beschikbaar zijn, het taboe op hulp vragen, een gezamenlijke visie van kleine tot grote opvoedvragen.*

In een opvoedboek over de Gordon-methode las Liesje iets wat geldt voor zowel de invulling als het thema van deze avond: 'Je zorgen met iemand kunnen delen, neemt vaak al de helft van je zorgen weg.' (Zie ook het spreekwoord: 'Gedeelde smart is halve smart.')

Nabranders of behoefte aan verder praten? Laat het vooral horen aan liesjecarlier@raadtilburg.nl.

Meer weten?

Ben je na het lezen van dit verslag ook in de ban van dit onderwerp?

- Maike Kooijmans, lector van het Fontys lectoraat Opvoeden voor de toekomst, schreef een erg interessante lectorale rede. "Opgroeien en opvoeden in vloeibare tijden." Daarin bundelt ze vragen en inzichten vanuit diverse onderzoeken en literatuur. Je kunt het boekje hier downloaden: https://hbo-kennisbank.nl/details/sharekit_fontys:oai:surfsharekit.nl:3487b4b2-53e8-4966-a93d-d3affdf1f8ee
- In 2017 is de *Agenda Sociaal 013* gelanceerd in Tilburg. Naar aanleiding van stadsgesprekken met zowel inwoners als professionals zijn een aantal uitdagingen geformuleerd waarop we in Tilburg samen het verschil kunnen/moeten maken, voor de nabije en verre toekomst. Een daarvan was 'een goede start'. De Agenda Sociaal 013 ligt aan de basis van veel huidig beleid in Tilburg. Hij heeft richting en houvast. Heel veel partners zijn inmiddels aangehaakt. Hier kun je meer lezen: <https://www.agendasociaal013.nl/goede-start/>